

שיחה במישרד הביטחון

פלד תקף בחריפות את ותיקי השב"כ, ששמרו על יחסם הגזעני לאזרחים הערביים בישראל מאז שנות ה-50, כאשר דבקו בקיום המימשל הצבאי לערבים בתוככי ישראל. הם מתנגדים לשיוויון בין יהודים וערבים. אין לך מונופול על השיוויון בין יהודים וערבים" שיסע אותו ארנס.

כשפלד אמר שהוא רק מגדיר את הנושאים שיועלו על ידי חברי המישל"ח, ניסה ארנס להתלוצץ: "צריכים לגמור לפני כניסת השבת" השעה היתה 13.20 ביום השישי.

"שוויון זכויות וחובות!"

וחמד מיצארי הציג בתחילת דבריו עקרונות זהות אישית. "אני בן כפר ליד צפת, שנמחק ב-1948 מעל פני האדמה. מאז גרה מישפתי בכפר הסמוך. אדמתנו הופקעה. יש לי שני דודים בסוריה, דודה במחנה הפליטים ליד שכם, ודוד במחנה ליד צור. זהו מצבנו. אנחנו חלק מן העם הפלסטיני. אבל אנחנו גם אזרחי ישראל, וכאזרחים אנחנו מעוניינים בשלום ותובעים שיוויון זכויות."

ארנס: גם שוויון חובות?
מיצארי: שוויון זכויות וחובות!
ארנס: מה עם שרות בצה"ל?

מיצארי: מישרד הביטחון עצמו אינו מגייס ערבים לצבא, מפני שזה היה מעמיד אותנו במצב בלתי-אפשרי.

ראשיד סאלים: כאשר היה שלום, אנחנו נדרוש לשרת בצבא. עכשיו אנחנו לא יכולים להילחם באחינו.

ארנס: מדוע הדרושים יכולים?
סאלים: לדרושים אין אחים, בני-מישפחה ממש, מעבר לגבול.

מיצארי מסביר כי חל שינוי מהותי בציבור הערבי בישראל. קם כוח שלישי בין המיפלגות הציוניות ורק"ח. ערבי אינו יכול להיות ציוני, גם כאשר הוא דוגל בדרישות בשלום. מי שאינו מוכן לקבל את נקודת-המוצא האידר-אולוגית של רק"ח, אינו יכול לפעול בשורותיה. לכן קמו בבחירות המוניציפליות האחרונות בכל רחבי הציבור הערבי רשימות חדשות, שאינן שייכות למיפלגות הציוניות ולא לרק"ח. אלה התאחדו עכשיו בתנועה אחת, והחליטו לתת יד ליהודים מתקדמים, הדורשים שיוויון ופיתרון לבעיה הפלסטינית, וכך קמה הרשימה.

אורי אבנרי הסביר כי מצע הרשימה לפיתרון הבעיה הפלסטינית אינו חדש. אותו המצע, בניסוח זה או אחר, הוצג על-ידי רשימות קודמות שהשתתפו בבחירות ושפעלו בכנסת — כגון תנועת העולם הזה — כוח חדש, מוקד, שלי"ח ורק"ח ותנועת האזרחים הערביים של נורי אל-עוקבי, שהשתתפה בבחירות האחרונות. אבנרי הזכיר כי עוד במהלך מילחמת ששת-הימים תבע פומבית מלוי אשכול להציע לפלסטינים נים להקים מדינה משלהם לצד יש"ראל, וכי בנאומו האחרון בכנסת הציג

שה ארנס נכנס לחדר-השיחות, הסמוך ללישכתו, בקומה השנייה של מישרד הביטחון, אמר שלום ולא לחץ את ידי הנוכחים. רק כאשר ראה את וואליד צאדק, מיהר אליו ולחץ את ידו בחום. השניים נסעו בשעתו ביוחד למצריים, כחברי מישלחת של הכנסת, אחרי שאורי אבנרי התפטר ומסר את מקומו לוואליד צאדק.

כעת מכהן וואליד צאדק כמועמד מס' 4 של הרשימה המתקרמת לשלום. יחד עם חבריו, יהודים וערבים, בא לפגישה עם משה ארנס, בעיקבות הכרתו של שר הביטחון שהוא "שר קל" את הוצאת הרשימה אל מחוץ לחוק, לפי סעיף 84 של תקנות-החירום של המנדט הבריטי.

עצם הרכב המישלחת היה חידוש בנוף הישראלי. מעולם לא ראתה לישכת שר הביטחון מראה כזה: מיש"ח ותחת משותפת של יהודים לאומיים וערבים לאומיים, שבאו לרדוף על עניין ביטחוני.

לשני צידי השולחן הארוך ישבו מוחמד מיצארי (מס' 1 ברשימה), מתי פלד (מס' 2), הכומר ריאח אבראל-עאסל מנצרת (מס' 3, שהוועק ברגע האחרון על פי דרישתו המיוחדת של השר) יעקוב ארנון (מס' 5), אורי אבנרי והרופא ד"ר ראשיד סאלים (יושבי ראש משותפים של הנהלת הרשימה), ועורכי-הדין אמנון זיכרונני, אביגדור פלדמן ויוסי ברד.

כשנכנס ארנס הוא תפס מקום בראש השולחן, כשליצרו שני יועציו, רן יגנס ועורכי-הדין משה קוהנובסקי, בקצה השני של השולחן תפסו מקום שלושת נציגי היועץ המישפטי לממשלה — יהודית קרפ, דורית בייניש והממונה על הבג"צים, רנאטו יאראק. לידם ישב נחמן שי, יועץ השר לענייני תיקשורת.

היה במקום אדם נוסף: קצרנית ותיקה, שרשימה כל מילה שנאמרה. כל הנוכחים הבינו כי כל מלה תהיה חשובה, אם יגיע העניין בצורה זו או אחרת לבית-הדין המשפט הגבוה לצדק.

"אתם יכולים ללכת!"

אווירה היתה מתוחה אך קורקטית, כאשר פתח מתי פלד בהרצאת הדברים. הוא ציין שהוא עושה זאת "כאיש-הביטחון הוותיק ביותר" בחדר. היה זה רמז לימים כאשר ישב פלד עצמו בראש השולחן, כיועצו של שר הביטחון שימעון פרס לענייני חימוש, ואילו ארנס, אז נציג התעשייה האווירית, בא אליו כדי להציג בקשות. מי שרצה, יכול היה גם להבין זאת כרמז לכך שארנס לא היה מעולם חייל, בעוד שפלד הוא בעל עבר קרבי מפואר.

פלד: אנחנו יושבים כאן תוך מתאה...
ארנס: אינכם צריכים לשבת כאן, אם אינכם רוצים, אתם יכולים ללכת!
פלד: אנחנו נותר על הגשישה אם אתה תבטל את המכתב ששלחת לנו. אם לא, אין לנו ברירה אלא לערוך פגישה זו.

ארנס מצא את עצמו בראש עץ גבוה, והוא מיהר מאוד לרדת ממנו

הועם המבולבל של רק"ח היה מוכן למדי. במשך רור שלם היתה המיפלגה הקומוניסטית בעלת המונופול על ענייני הערבים במדינה. הרבר הושג לא מעט בעזרת השילטונות, שמנעו בכוח גיבוש כל כוח פוליטי ערבי עצמאי בישראל. הנסיון האחרון — קבוצת אל-ארד — נשבר בכוח, כאשר הוצאה הקבוצה אל מחוץ לחוק, נמנעה הופעתה בבחירות ונעצרו ראשיה. חלקם גורשו מן הארץ.

כאשר ביקשו ותיקי המחלקה הערבית של השב"כ לחזור על תרגיל זה הפעם, הסתבר להם כי משהו מהותי השתנה במדינת ישראל. כמו ראשי רק"ח, הם עמדו בחריקת-שינויים הסרת איננים מול המצב החדש.

כי הרשימה המתקרמת לשלום מכטאת שני תהליכים חשובים, ששוב אי-אפשר להסיגם לאחור:

● האזרחים הערביים בישראל מונים עכשיו 700 אלף איש, כ-17% מאוכלוסיית המדינה. בציבור הזה קם דור חדש שנולד במדינה, בעל מודעות פוליטית וביטחון עצמי שרבים מאנשיו הם בוגרי האוניברסיטאות הישראליות. זהו דור של אזרחים המודע לכווחו הפוטנציאלי, ושמוני וגמור עימם להשתלב בתהליך הפוליטי בישראל כדי להשיג שיוויון של ממש במדינה.

האזרחים הערביים הם בני חורין. הם יפעלו לפי הבנתם ומצפונם. הם לא יקבלו עוד פקודות — לא מת-אביב ולא מדמשק, לא ממוסקווה ולא מווישינגטון! אמר אחד הנוא

פלד, סאלים, צאדק, ארנון וזיכרונני בבניסה למישרד הביטחון. החגיגה נגמרה, צריכים להתחיל לעבוד!

פעמית, ואולי נסיון-סרק. אך ביום השבת סולקו כל הספקות אלה. **באולם הזה נמצא כוח המסי פיק לשני מנדטים בכנסת.** העריך עיתונאי ערבי מנוסה, שאינו נמנה עם אוהדי הרשימה, הוא התכוון למרכיב הערבי של הרשימה בלבד.

מעולם לא נראה מחזה כזה בנצרת. קרוב לאלפיים איש ואשה הצטופפו באולם הגדול של הקולנוע, מילאו את המעברים והיציעים. רבים מהם באו באוטובוסים מכפרים ערביים בכל רחבי הארץ. אחרים באו מת-אביב ומירושלים. בלט המיספר הרב של

המדינה

נכשלה

מים, זוכה בתשואות סוערות וממושבות.

● מנהיגי הציבור הזה הבינו כי המאבק למען השוויון במדינה ולמען פיתרון הבעיה הפלסטינית מעבר לגבול יהיה יעיל רק אם יהיה משותף, יהודי-ערבי.

שני התהליכים האלה ביחד יוצרים מציאות חדשה, שת-י בטא בבחירות הקרובות.

"אין זו תופעה שקמה לכבוד הבחירות, ושתחלוף למחרת היום", אמר אחד הנואמים. "אנחנו יוצאים לדרך חדשה. נשנה ביחד את המציאות בארץ, לטובת שני העמים."

תוצאה הראשונה כבר התי-גלתה השבוע, כאשר נכשלה המזימה להוציא את הרשימה אל מחוץ לחוק.

היוזמה למהלך זה באה מצד החוג העם הפלסטיני.

אין ספק כי חלק מן התודה על כך חבים יומי-הרשימה לשר הביטחון. המזימה להוציא את הרשימה אל מחוץ לחוק תרמה תרומה חשובה לביסוסה, להפצת דברה ברבים ולגייס מהססים ומפקקים, יהודים וערבים כאחד.

עד כדי כך שרק"ח, הרואה ברשימה זו את אויבתה המסוכנת ביותר, טענה בכל הרצינות בעיתונות הערבית כי מזימת שר הביטחון היתה מלכתחילה קנוניה משותפת של משה ארנס ואורי אבנרי, שהמציאו את כל העניין כדי לסגוע ברק"ח.

הרבר לא הפריע לרק"ח לטעון באוזני היהודים כי הרשימה היא ערבית-לאומנית, ושהוקמה בפקודת אש"ף, ובאוזני הערבים שראשי הרשימה הם סוכני השיק"ב, אויבי העם הפלסטיני.

הנשים — תמונה חדשה באסיפות ערביות.

היו כבר אסיפות באלה בנצרת — אך כולן היו ביוזמת רק"ח. מעולם לא העז ולא הצליח כוח אחר לקיים אסיפה כזאת.

אך הקהל הזה בא לכנס-הפתחה של הרשימה המתקרמת לשלום. הוא הריע לראשי הרשימה, וכיכר במחאות סוערות כמיוחז את המועמדים יהודי-דיים. הוא מחא כפיים, התלהב, פרץ ברעמי-צחוק, תרם כספים וחתם על חבילה ענקית של טופסי-הצטרפות.

לאיש מן הנוכחים לא יכול היה להיות ספק: קם בישראל כוח חדש, כמעט יש מאין, המשנה את המציאות בזירה הפוליטית.

עד לאתו יום, היו שסברו כי הרשימה החדשה היא נסיון מלאכותי לאחד קבוצות שונות, פעולה חד-